

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

AZ UNIÓ KÜLÜGYI ÉS
BIZTONSÁGPOLITIKAI
FŐKÉPVISELŐJE

Brüsszel, 2026.7.16.
JOIN(2026) 16 final

KÖZÖS JELENTÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK
az általános vámkedvezmény-rendszer 2023-2025 közötti időszakra vonatkozó
alakulásáról

{SWD(2026) 184 final} - {SWD(2026) 185 final} - {SWD(2026) 186 final} -
{SWD(2026) 187 final} - {SWD(2026) 188 final} - {SWD(2026) 189 final} -
{SWD(2026) 190 final} - {SWD(2026) 191 final} - {SWD(2026) 192 final}

1. BEVEZETÉS ÉS ÖSSZEFOGLALÓ

Az általános vámkedvezmény-rendszer (a továbbiakban: GSP) kulcsfontosságú eszköz, amelyen keresztül az Európai Unió (a továbbiakban: EU) az alacsony és az alacsony-közepes jövedelmű országokat támogatja a szegénység csökkentése, a gazdasági növekedés és a fenntartható fejlődés érdekében tett erőfeszítéseikben. Az EU a behozatali vámok eltörlésével vagy csökkentésével egyoldalúan kedvezményes uniós piacrajutási lehetőséget biztosít az említett országok számára. A legkevésbé fejlett országok vám- és kvótamentesen férhetnek hozzá a piachoz. A fenntarthatóság előmozdítása érdekében a GSP kedvezményezettjeinek teljesíteniük kell a meghatározott nemzetközi emberi jogi, munkavállalói jogi, környezetvédelmi, valamint éghajlattal kapcsolatos egyezményekhez és megállapodásokhoz kapcsolódó kötelezettségvállalásaikat, a kábítószer-ellenőrzés és a korrupcióellenesség tekintetében pedig a jó kormányzási gyakorlatok végrehajtására kell törekedniük.

A GSP-rendeletben¹ foglaltak szerint a GSP végrehajtásának részét képezi a rendszeres ellenőrzés és jelentéstétel. Az Európai Parlament és a Tanács részére a GSP végrehajtásáról készítendő jelentés előző kiadásához² hasonlóan a jelenlegi ötödik jelentést³ is közösen fogadta el az Európai Bizottság (a továbbiakban: a Bizottság) és a főképviselő, mivel a GSP az EU tágabb külpolitikája és külső tevékenysége szempontjából is fontos. Ez a jelentés az utolsó, amely a jelenleg hatályos GSP-rendelet alapján készült. Ezzel kezdetét veszi az áttérés az új GSP-rendeletre, amely különösen szigorúbb fenntarthatósági és átláthatósági követelmények betartását írja elő 2027. január 1-jétől kezdődően.

Ez a jelentés a GSP 2023–2025 közötti időszakban (a továbbiakban: jelentéstételi időszak) történő végrehajtását vizsgálja annak következő három rendelkezése tükrében: 1. standard GSP alacsony és alacsony-közepes jövedelmű országok számára⁴; 2. a fenntartható fejlődésre és a jó kormányzásra vonatkozó különleges ösztönző előírás (GSP+), amellyel a további fenntarthatósági kötelezettségvállalásokat tevő standard GSP-kedvezményezett országok élhetnek⁵; és 3. fegyver kivételével mindent (EBA), a legkevésbé fejlett országokra vonatkozóan. Idén van az uniós EBA-eszköz fennállásának 25. évfordulója.

Jelenleg 65 fejlődő ország a kedvezményezettje az uniós GSP-nek, közülük 44 tartozik a legkevésbé fejlett országok közé. Ez a világ lakosságából több mint 3 milliárd embert tesz ki, közülük több mint 1 milliárd fő él a legkevésbé fejlett országokban. A GSP-kedvezményezett országok 2024-ben megközelítőleg 5 milliárd EUR-t takarítottak meg a kedvezményes vámoknak köszönhetően, ebből az összegből pedig több mint 3 milliárd EUR az EBA-kedvezményezetteknek csapódott le.

A rendszer legnagyobb kedvezményezettjei közé tartozik Banglades (19 milliárd EUR értékű uniós behozatal EBA-kedvezményekkel 2024-ben), India (11,7 milliárd EUR értékű uniós behozatal a standard GSP-kedvezményekkel) és Pakisztán (7,1 milliárd EUR értékű uniós behozatal a GSP+-kedvezményekkel). A ruhaipar messze a legjelentősebb ágazat: a GSP-rendszerben folytatott összkereskedelem 59 %-át teszi ki.

Kereskedelmi és gazdasági előnyeinek túl a GSP változatlanul vonzó és eredményes ösztönzője a kedvezményezett országokban nemzetközileg elismert normák és előírások alapján, társadalmi, környezetvédelmi és éghajlati vonatkozású kérdésekben végbemenő fenntartható fejlődésnek. Meghatározó szerepe van a GSP-ben az uniós ellenőrzésnek és szerepvállalásnak: különösen a GSP+ könnyíti meg az uniós intézmények, a kedvezményezett kormányok és a civil társadalom közötti strukturált együttműködést. Támogatja a nemzetközi emberi jogi, munkavállalói jogi, éghajlat-politikai és környezetvédelmi kötelezettségvállalások teljesítésének előmozdítását, és elősegíti a korrupcióellenes és jogállamisági reformok

megegyeztetését. A rendszer továbbra is fenntartja az egyensúlyt a kedvezményezett országok kereskedelmi növekedési potenciáljának ösztönzése, illetve a közös értékek és a fenntarthatósági célkitűzések érvényre juttatása között. A GSP-kedvezményezettekkel folytatott kereskedelem vámmegtakarítások révén történő élénkítése az uniós gazdaság és vállalkozások számára is előnyös, a rendszer pedig védi az EU gazdasági érdekeit és az érzékeny ágazatok versenyképességét.

Ezt a jelentést kilenc országspecifikus szolgálati munkadokumentum kíséri, egy-egy a jelenleg nyolc GSP+-kedvezményezetttről (Bolívia, Zöld-foki-szigetek, Kirgizisztán, Mongólia, Pakisztán, Fülöp-szigetek, Srí Lanka és Üzbegisztán), egy pedig a fokozott együttműködést folytató EBA-országokról (Banglades, Kambodzsa és Mianmar) szól. A jelentés a Bizottság szolgálatainak és az Európai Külügyi Szolgálatnak (EKSZ) a kedvezményezettek hatásai, a civil társadalom, szociális partnerek és üzleti közösségek körében folytatott szerepvállalását mutatja be, amely többek között a GSP+-kedvezményezetteknel tett ellenőrző látogatások és egyes kulcsfontosságú EBA-kedvezményezetteket érintő fokozott együttműködés formájában valósult meg. A jelentés a kedvezményezett országokra vonatkozó GSP-feltételekkel kapcsolatos területeken nemzetközi ellenőrző szervek által tett megállapításokra is alapul veszi és adott esetben beépíti.

2. JOGALKOTÁSI FEJLEMÉNYEK A JELENTÉSTÉTELI IDŐSZAKBAN

a) A végrehajtás alakulása

A Bizottság a GSP-rendelet végrehajtásához kapcsolódóan több jogi aktust elfogadott a jelentéstételi időszakban:

- Az országok GSP-ből való átsorolása: Indonézia három egymást követő évben elérte a Világbank besorolása szerinti felső-közepes jövedelmű státuszt, ezért 2027. január 1-jén hatállyal kikerül a GSP-ből⁶. Kenya esetében a 2024. július 1-jétől alkalmazandó EU–Kenya gazdasági partnerségi megállapodás (GPM) 2027. január 1-jén hatállyal teljeskörűen felváltja a GSP-t⁷,
- átterés az EBA-ról a standard GSP-re: Bhután ENSZ-határozat alapján 2023. december 13-án kikerült a legkevésbé fejlett országok köréből. Ennek következtében hároméves átmeneti időszak elteltével, 2028. január 1-jétől nem részesül EBA-kedvezményekben, és átkerül a standard GSP-be⁸. São Tomé és Príncipe 2024. december 13-án szintén kikerült a legkevésbé fejlett országok köréből, és 2029. január 1-jén hatállyal átkerül a standard GSP-be⁹,
- kiszolgáltatottsági határértékek: a kedvezményezett országok jegyzékének módosításaihoz kapcsolódóan felülvizsgáltuk a GSP+ szempontjából lényeges kiszolgáltatottsági határértéket¹⁰,
- termékek átsorolása: több, Indiából, Indonéziából és Kenyából importált termék esetében a rájuk vonatkozó behozatali határérték elérése után felfüggesztettük a standard GSP szerinti vámkedvezményeket a 2023–2025 közötti időszakra¹¹¹² és azt követően [a 2026. évre is]¹³,
- védintézkedések: a vizsgálat újbóli megindítását követően 2024-ben ismét általános védintézkedéseket vezettünk be az indiai rizs Kambodzsa-ból és Mianmarból történő kivitelére vonatkozóan¹⁴. 2025-ben különleges mezőgazdasági védintézkedéseket vezettünk be a Pakisztánból származó etanol behozatalára vonatkozóan¹⁵.

b) A GSP 2026 után

A GSP-kedvezményezettnek száma a jövőben várhatóan tovább csökken. Ami a közelgő átsorolásokat illeti, a Világbank felső-közepes jövedelmű országnak minősített két GSP+-kedvezményezettet (a Zöld-foki-szigeteket 2025-ben, Mongóliát pedig 2024-ben és 2025-ben). Ha három egymást követő évben ilyen minősítést kapnak, a továbbiakban nem lesznek a GSP kedvezményezettjei. Ezenkívül a tervek szerinti az elkövetkező években több jelenlegi EBA-kedvezményezett kikerül a legkevésbé fejlett országok köréből. Ezek az országok (részletesen lásd a 4. szakasz c) pontját) a legkevésbé fejlett országok köréből való átsorolásuk utáni hároméves átmeneti időszak elteltével kikerülnének az EBA hatálya alól, majd valószínűleg a standard GSP-előírás hatálya alá kerülnek, kivéve, ha eredményesen kérelmezik a kedvezőbb GSP+-státuszt.

A Bizottság 2021. szeptember 22-én jogalkotási javaslatot terjesztett elő az EU 2024–2033 közötti időszakra vonatkozó új általános vámkedvezmény-rendszeréről¹⁶. Mivel ezt az új uniós GSP-t 2023-ban még nem fogadták el, a társjogalkotók 2027. december 31-ig meghosszabbították a jelenlegi GSP-rendelet alkalmazásának idejét¹⁷. A 2027–2036 közötti időszakra vonatkozó új GSP-rendeletet 2026. június 17-én tették közzé, és 2027. január 1-jétől lesz alkalmazandó¹⁸.

Az új rendeletről való megállapodás fontos mérföldkő, és biztosítja, hogy az EU továbbra is méltányos és kiszámítható keret alapján támogassa a fejlődő országokat a gazdasági növekedés és fenntartható fejlődés érdekében tett erőfeszítéseiben. Az új rendelet védi a fejlődő országokból érkező behozatalra vonatkozó vámengedmények tekintetében tanúsított nagyvonalú uniós megközelítést. Megtartja az előző jogi szabályozás fő irányvonalát, folytonosságot és kiszámíthatóságot biztosítson a GSP-kedvezményezett országok és exportőrök, valamint az uniós importőrök számára.

Az új rendelet öt új nemzetközi egyezményrel¹⁹ bővíti azoknak a GSP-vonatkozású eszközöknek a jegyzékét, amelyeket a GSP-kedvezményezettnek be kell tartaniuk (a GSP-feltételekről lásd a 3. szakasz c) pontját), és bevezeti a Kiotói Jegyzőkönyvet felváltó Párizsi Megállapodást²⁰. Az új rendelet megteremti annak lehetőségét, hogy a környezetvédelmi és éghajlat-politikai, valamint jó kormányzási egyezményekhez kapcsolódó elvek súlyos és rendszeres megsértése, továbbá az irreguláris migrációval összefüggésben a kedvezményezett ország saját állampolgárainak visszafogadására vonatkozó nemzetközi kötelezettséggel összefüggő súlyos és rendszeres hiányosságok esetén visszavonható legyen az előírás alkalmazása. Az új rendszer fokozza az ellenőrzést, az átláthatóságot és a civil társadalom bevonását, és sürgős visszavonási eljárást vezet be különösen súlyos jogsértések esetére. Emellett eredményesebbé teszi a védintézkedési mechanizmusokat azon esetek kezelésében, amikor az egyik kedvezményezett országból érkező behozatal ugrásszerű növekedése kárt okozhat az uniós termelőknek.

Az új GSP-rendelet alapján a jelenlegi GSP+-kedvezményezettnek újból kérelmezniük kell a GSP+-státuszt ahhoz, hogy megtarthassák. Minden GSP+-kérelmezőnek cselekvési tervet kell benyújtaniuk az előírás új szabályok szerinti eredményes végrehajtására vonatkozóan. A jelenlegi GSP+-kedvezményezettnek 2028 végéig tartó kétéves átmeneti időszak áll majd a rendelkezésére, a Bizottság és az EKSZ pedig készen áll arra, hogy támogassa a kedvezményezettet az újbóli kérelmezési folyamatban.

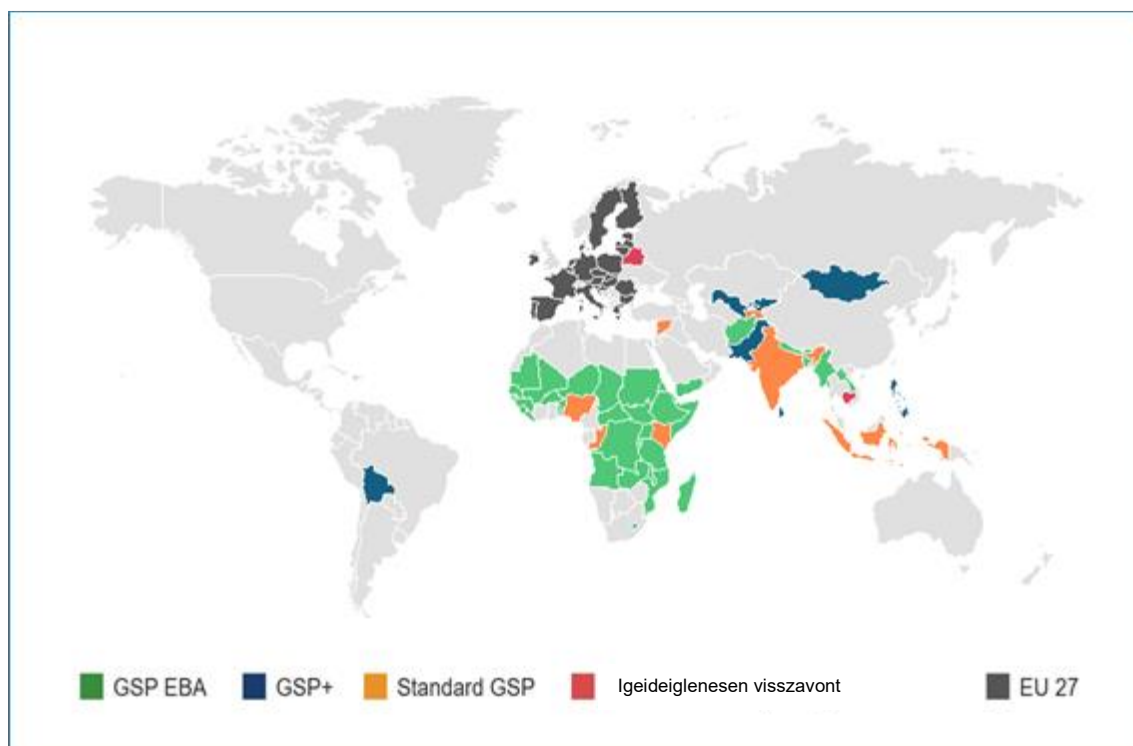
3. A GSP HATÁSA

a) A kereskedelemre gyakorolt hatások 2022–2024 között²¹

A GSP a kedvezményezettek fejlettségi szintjéhez és kötelezettségvállalásának mértékéhez igazodva az alábbi három előírásról rendelkezik:

- a standard GSP hatálya alá azok a jogosult, alacsony és alacsony-közepes jövedelmű országok tartoznak, amelyekre nem vonatkozik egyéb preferenciális rendelkezés az EU tekintetében. Az EU-ba irányuló behozatal esetében vámcsökkentést biztosít a tarifacsoportok 66 %-ánál, e vámtételek 26 %-a pedig vámmentes. Jelenleg tizenegy ország tartozik ezen előírás kedvezményezettjei közé²²,
- A GSP+ különleges előírás, amely a tarifacsoportok 66 %-ánál vámmentes bejutást biztosít standard GSP-kedvezményezettek számára, azzal a feltétellel, hogy eredményesen végrehajtják az alapvető nemzetközi emberi jogi, munkaügyi, környezetvédelmi, éghajlat-politikai és jó kormányzási egyezményeket és megállapodásokat. Jelenleg nyolc ország tartozik ezen előírás kedvezményezettjei közé²³,
- a legkevésbé fejlett országoknak kialakított EBA vámmentes bejutást biztosít a fegyverek és lőszerek kivételével minden áru EU-ba érkező behozatalának. Az EU lejárati idő nélkül kínálja ezt az előírást. 46 ország tartozik az EBA kedvezményezettjei közé, közülük kettő (Bhután, valamint São Tomé és Príncipe) kikerült a legkevésbé fejlett országok köréből, de a GSP-rendelet szerint az átmeneti időszak alatt továbbra is az EBA kedvezményezettje.

1. ábra: GSP-kedvezményezettek

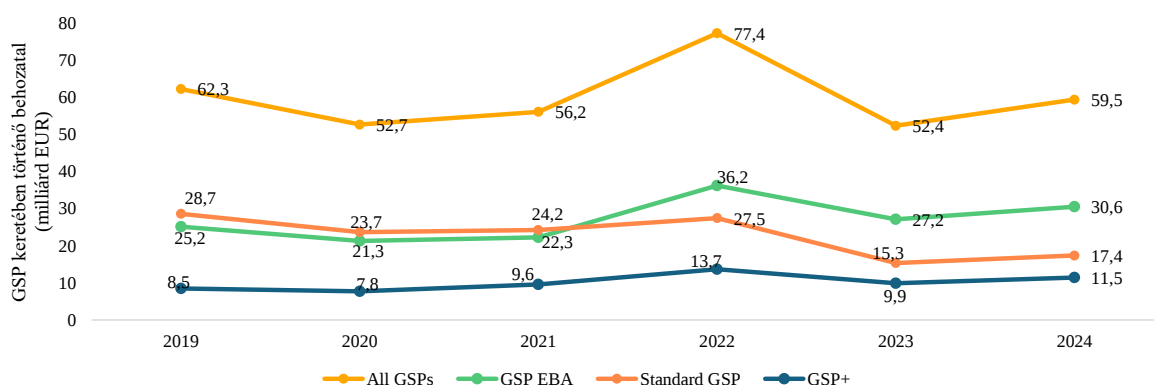

Megjegyzés: A szürke területek azokat az országokat jelölik, amelyek nem tartoznak az uniós GSP hatálya alá.

Az EU 2024-ben közel 60 milliárd EUR értékben importált árut GSP-kedvezmények alapján, ami a partnerországok, valamint az uniós importőrök és fogyasztók számára egyaránt előnyös volt. Ennek némileg több mint 50 %-át, vagyis 30 milliárd EUR értékű árut hoztak be az EBA-előírás alapján, míg GSP+-kedvezményezettektől 11,5 milliárd EUR, standard GSP-kedvezményezettektől pedig mintegy 17 milliárd EUR értékű áru érkezett.

Uniós behozatal GSP-előírás szerint

2. ábra: A három GSP-előírás hatálya alá tartozó uniós behozatal alakulása

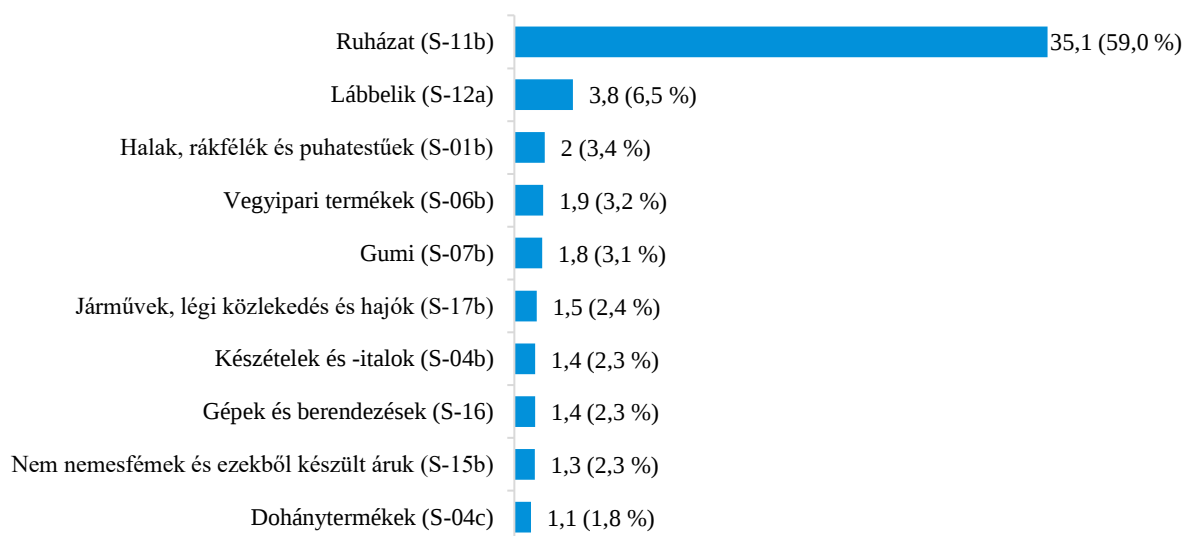

A GSP keretében érkező behozatal értéke 2024-ben 59 milliárd EUR-ra nőtt a 2023. évi mintegy 52 milliárd EUR-ról, ugyanakkor elmaradt a 2022. évi csúcstól, amikor a GSP-kedvezmények igénybevételével érkező behozatal értéke megközelítőleg 77 milliárd EUR-t tett ki, ahogy a Covid19-világjárvány előtti értéktől is, amely 62 milliárd EUR volt 2019-ben. A Covid19-világjárvány utáni fellendülés és Oroszország Ukrajna elleni – energiaválságot

előidéző – agressziós háborúja együttesen felhajtotta a világpiaci árakat, emiatt az uniós behozatal értéke 2022-ben csúcsokat döntött. Ahogy a Covid19-világjárvány utáni fellendülés lanyhult, az energiaárak pedig 2023-tól kezdődően csökkentek, úgy a kereskedelmi adatok is normalizálódtak²⁴. Ezenkívül Vietnám 2023. január 1-jétől már nem tartozik a standard GSP-kedvezményezetttek közé, miután szabadkereskedelmi megállapodást kötött az EU-val. Ennek következtében 7 milliárd EUR-val zsugorodott a standard GSP-kedvezmények alapján zajló kereskedelmi forgalom.

A GSP hatálya alá tartozó legjelentősebb áruosztályok

3. ábra: A GSP (standard GSP, GSP+ és EBA) keretében behozott legjelentősebb áruosztályok 2024-ben (milliárd EUR és az összbehozatal részarányaként)

2024-ben messze a ruhaipar (S-11b)²⁵ számára volt a legelőnyösebb a GSP: 35,1 milliárd EUR értékű behozatal érkezett az EU-ba a rendszerben, ami a GSP keretében folytatott összkereskedelem 59 %-át teszi ki. A következő legjelentősebb ágazatokat a lábbelik (S-12a) (3,8 milliárd EUR), valamint a halak, rákfélék és puhatestűek (S-01b) (2 milliárd EUR) képezték. A jelentéstételi időszak valamennyi évében a ruhaipar (S-11b) volt a legnagyobb ágazat. A gépek és berendezések (S-16) ágazatának jelentősége viszont csökkent (a 2022. évi 2. helyről a 8. helyre esett vissza 2024-ben), ugyanakkor egyebek mellett a járművek, légi közlekedés és hajók (S-17b), valamint a készételek és -italok (S-04b) kategóriája 2022 óta bekerült az első tízbe.

A GSP-ből fakadó vámmegtakarítások

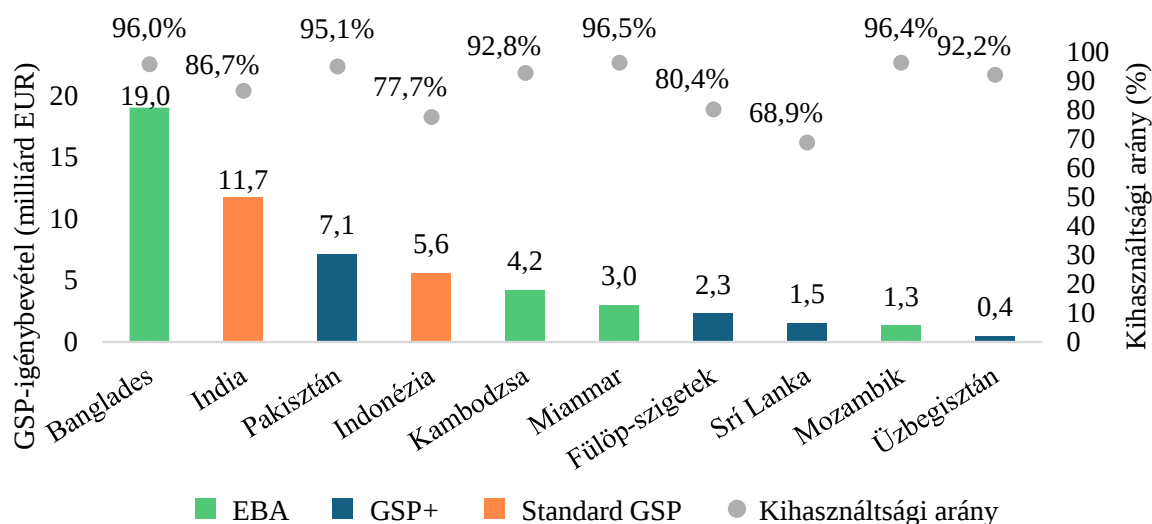
5 milliárd EUR

értékű vámmentesség

A három előírás hatálya alá tartozó kedvezményezett országok a GSP-nek köszönhetően 2024-ben megközelítőleg 5 milliárd EUR-t takarítottak meg vámcsoökkentés vagy -mentesség formájában, ebből az összegből pedig több mint 3 milliárd EUR az EBA-országoknál csapódott le²⁶. A GSP-kedvezményezett országbeli exportőröknél és az uniós importőröknél egyaránt keletkeztek vámmegtakarítások, amelyek így az uniós vállalkozások és fogyasztók számára is előnyösnek bizonyultak.

A GSP-t igénybe vevő legjelentősebb országok

4. ábra: Első tíz ország GSP-kihasználtsági érték szerint 2024-ben

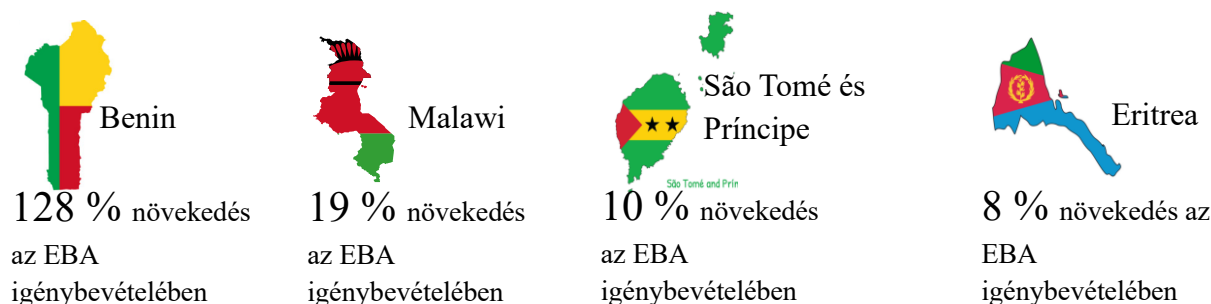
A kedvezmények kihasználtsági aránya a kedvezményeket igénybe vevő adott országból érkező behozatalnak a GSP-kedvezményekre elméletileg jogosult behozatalhoz viszonyított aránya. A kedvezmények kihasználtsági aránya 2024-ben az EU-ba irányuló, GSP-vonatkozású összehozatalra vetítve átlagosan 88,8 % volt. Az EBA hatálya alá tartozó legkevesebb fejlett országok esetében az átlag eléri a 94,5 %-ot. Egyes országok bizonyos áruosztályokban 100 %-os kihasználtsági arányt érnek el, ilyen például Etiópia a vágott virágok (S02-a áruosztály) esetében. Összetett okai vannak annak, hogy az országok miért nem veszik igénybe a GSP keretében rendelkezésre álló vámengedmények 100 %-át, de ilyen tényező többek között a rendszer nem megfelelő ismerete, a közigazgatási hiányosságok és alternatív kereskedelmi rendelkezések egyidejű megléte.

2024-ben a GSP-kedvezmények igénybevételével Bangladesből az EU-ba irányuló kivitel értéke volt a legmagasabb, tekintélyes, 96 %-os kihasználtsági arány mellett 19 milliárd EUR-t tett ki. A rangsorban India követte: a standard GSP-előírás igénybevételével az EU-ba érkező behozatala 11,7 milliárd EUR volt, alacsonyabb, 87 %-os kihasználtsági arány mellett. A GSP+-kedvezményezetttek közül Pakisztán emelkedik ki: a GSP+ igénybevételével az EU-ba érkező behozatalának értéke 7,1 milliárd EUR, a kedvezmények kihasználtsági aránya pedig 95,1 % volt, míg Üzbegisztán a GSP+-hoz való 2021. évi csatlakozása óta összesítésben az első tíz GSP-kedvezményezett közé is bekerült.

A GSP-kihasználtság terén a legnagyobb növekedést mutató országok

A GSP-kedvezmények igénybevétele 2022 és 2024 között Beninben nőtt a legnagyobb mértékben, 128 %-kal, a 2022. évi 5,1 millió EUR-ról a 2024. évi 11,7 millió EUR-ra. Malawi ugyanebben az időszakban második helyen állt a GSP igénybevételének növekedése terén elért 19 %-os növekedéssel, ami hozzájárult az EU-ba irányuló összkivitelének 13 %-os bővüléséhez. São Tomé és Príncipe, valamint Eritrea is bekerült a GSP igénybevétele terén a legnagyobb növekedést elérő országok közé, mindegyikük az EBA-előírás kedvezményezettje. Országoként eltérő ágazatok képezték a növekedés hajtóerejét: például Beninben a textilipar (S-11a és S11-b) érte el a legjelentősebb bővülést.

5. ábra: Első négy ország a GSP-igénybevételben elért növekedés szerint (2022–2024)

b) Nemzetközi egyezmények és megállapodások betartása

A GSP-kedvezményezett általában véve folyamatosan tesznek előrelépést a fenntartható fejlődés, valamint a GSP feltételrendszerének részét képező nemzetközi elvek és normák tiszteletben tartása terén.

Noha a nemzetközi egyezmények megerősítése önmagában véve nem elegendő a nemzetközi normák betartásához, ez az első alapvető lépés. A GSP-kedvezményezett országok többsége a vonatkozó nemzetközi egyezmények jelentős hányadát megerősítette. Például az EBA-kedvezményezett országok (amelyek nem kötelesek hivatalos megerősíteni a GSP-vonatkozású egyezményeket) közül Banglades – a rendszer előnyeit leginkább kihasználó EBA-kedvezményezett – megerősített a GSP-rendeletben jelenleg felsorolt mind a 27 egyezményt, valamint az új GSP-rendelettel bevezetendő további egyezményeket.

A kedvezményezett országok megerősítés terén tett erőfeszítései jellemzően nem korlátozódnak a GSP-rendeletben felsorolt vonatkozó egyezmények és megállapodások hivatalosan meghatározott jegyzékére. Például mind a nyolc GSP+-kedvezményezett megerősítette a fogyasztékosággal élő személyek jogairól szóló egyezményt, és a Párizsi Megállapodás részes felévé vált, noha egyik sem szerepel a jelenleg hatályos GSP-rendeletben, 2027-től viszont a rendszer részévé válik.

Nagyszámú GSP-kedvezményezett ért el előrehaladást a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (a továbbiakban: ILO) munkahelyi egészségvédelemről és biztonságról szóló, nemrégiben létrehozott alapvető egyezményeinek, valamint más – például a munkaügyi ellenőrzésekről és a háromoldalú egyeztetésekről szóló – ILO-egyezmények megerősítése terén, holott a jelenleg hatályos GSP-rendelet ezeket az egyezményeket sem említi.

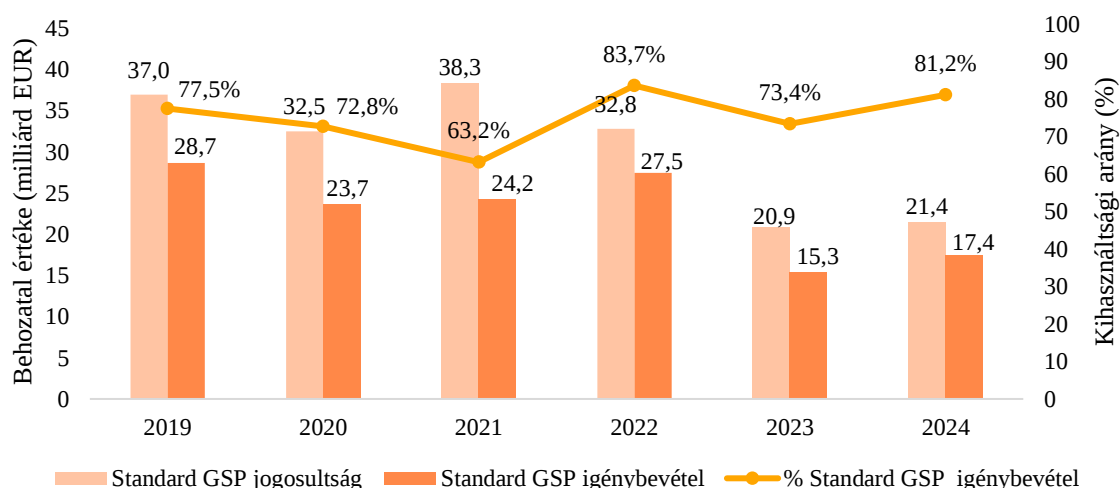
A lenti 4. szakasz b) pontjában és az e jelentéssel együtt közzétett bizottsági szolgálati munkadokumentumokban részletesebben leírtak szerint különösen a GSP+ képez továbbra is a kereskedelmet a fenntartható fejlődéssel összekapcsoló, erős és strukturált keretet, amely fórumot biztosít a szakpolitikai párbeszédhez és a reformokhoz. A GSP+ emellett erőteljes ösztönző és támogató eszközöket nyújt a kedvezményezetteknek azon nemzetközileg elismert normák betartásához, amelyek teljesítése maguk vállaltak kötelezettséget.

4. A HÁROM ELŐÍRÁS

a) Standard GSP

A jelentéstételi időszakban a standard GSP-kedvezményezett a GSP keretében történő összehozatal változatlanul jelentős hányadát adták, amely 2024-ben 29,3 % volt. A ruházati cikkek (S-11b), a lábbelik (S-12a) és a vegyipari termékek (S06b) voltak azok a főbb termékek, amelyek 2024-ben a standard GSP alapján kedvezményben részesültek. A (2025-ben Vanuatuval kiegészülve) tizenegy jelenlegi standard GSP-kedvezményezett közül India és Indonézia volt a fő kedvezményezett: a 2024-ben GSP-kedvezmények igénybevételével az EU-ba irányuló összehozatalból India 11,7 milliárd EUR-t tudhatott magáénak, majd Indonézia következett 5,56 milliárd EUR-val. Ez azonban változni fog, mivel – Indonézia és Kenya mellett (lásd a 2. szakaszt) – India is a standard GSP-ből való átsorolásra számíthat, így kikerül a rendszerből, miután az EU-val kötött kétoldalú kereskedelmi megállapodás (amelyről 2026 februárjában zárultak le a tárgyalások) alkalmazandóvá válik, és az azt követő kétéves átmeneti időszak letelik.

6. ábra: A standard GSP keretében jogosult behozatal, a kedvezmények igénybevételével történő behozatal és a kihasználtság alakulása

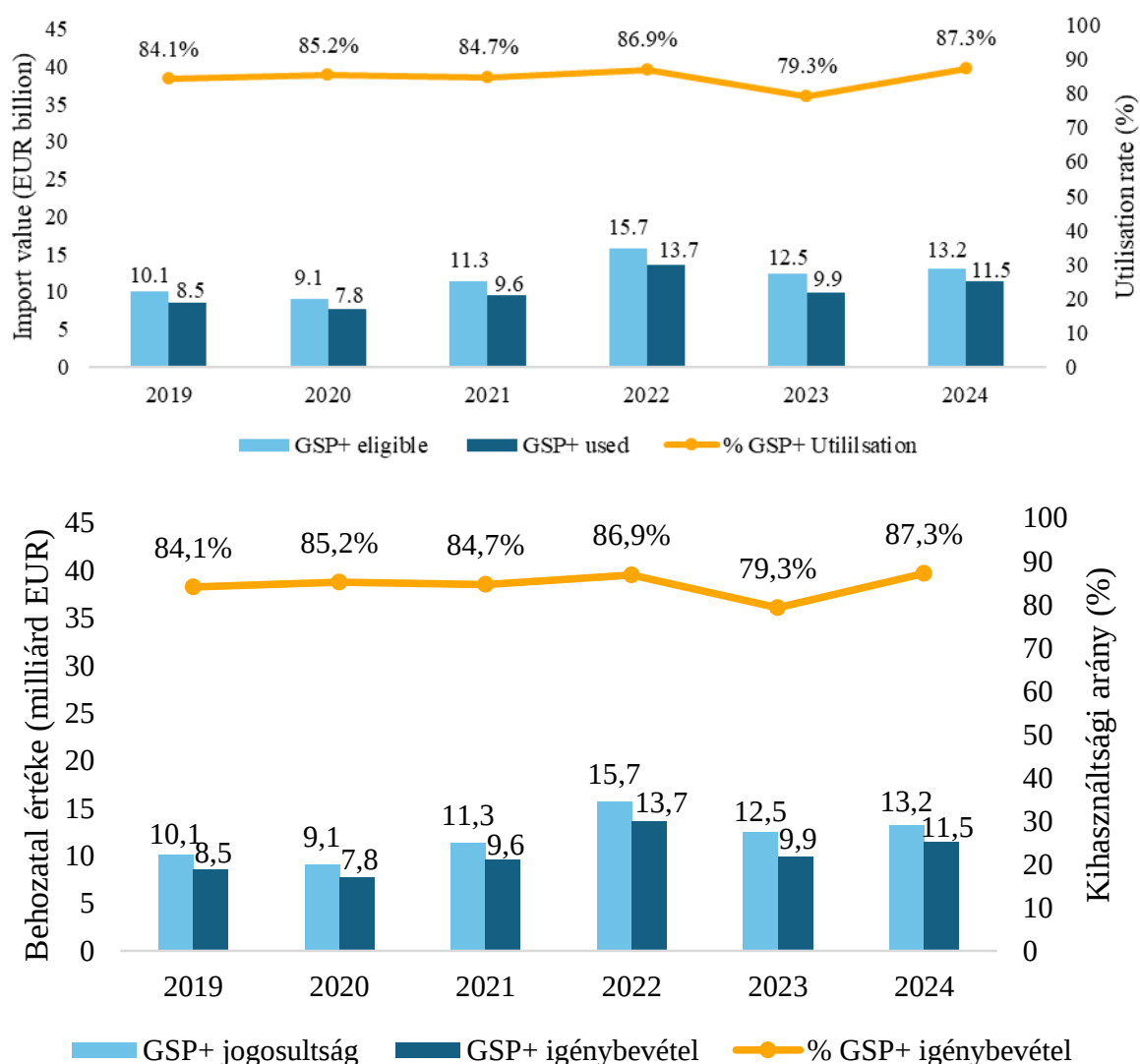

Míg a standard GSP keretében a kihasználtsági arány magas szinten mozog, addig a jogosult behozatal és a GSP-kedvezmények tényleges igénybevételével történő behozatal a Covid19-világjárvány előtti szintekhez képest egyaránt csökkent: 2019-ben még 37 milliárd EUR volt a jogosult és 29 milliárd EUR a kedvezmények igénybevételével történő behozatal, 2024-ben viszont 21 milliárd EUR-ra, illetve 17 milliárd EUR-ra esett vissza. Ez főként annak tudható be, hogy egyes országok kikerültek a standard GSP hatálya alól, különösen Vietnam 2023 januárjától, miután letelt az átmeneti időszak, amely azután indult, hogy ez a korábban legjelentősebb kedvezményezett 2020-ban szabadkereskedelmi megállapodást kötött az EU-val. Emellett Üzbegisztán 2021 áprilisában felkerült a GSP+-ba.

b) GSP+

A GSP+ keretében történő behozatal alakulása – a Covid19-világjárvány utáni, 2022. évi fellendülést és az energiaár-hatásokat figyelmen kívül hagyva – meglehetősen kedvező képet mutat. A GSP+ keretében jogosult behozatal szintje a Covid19-világjárvány előtti, 2019. évi 10 milliárd EUR-ról 13 milliárd EUR-ra emelkedett 2024-ben, következésképpen a kedvezmények tényleges igénybevételével történő behozatal 11 milliárd EUR-ra nőtt 2024-ben.

7. ábra: A GSP+ keretében történő behozatal és a kihasználtság alakulása

A GSP+-előírás hatálya alá tartozó uniós behozatal esetében a kedvezmények kihasználtsági aránya a 2022. évi 86,9 %-ról 87,3 %-ra nőtt 2024-ben. Ezt a szerény javulást visszaesés előzte meg 2023-ban, amikor az arány 79,3 %-ra csökkent. ²⁷

Pakisztán volt a GSP+ fő kedvezményezettje, 7,1 milliárd EUR értékű uniós behozatalhoz vett igénybe kedvezményeket. A rangsorban a Fülöp-szigetek követte mintegy 2,3 milliárd EUR értékű uniós behozattal, Srí Lanka pedig a GSP+ harmadik legjelentősebb kedvezményezettje volt a behozatal értékében kifejezve 1,5 milliárd EUR-val.

Ami a GSP-rendeletben felsorolt nemzetközi egyezményeknek a jelentéstételi időszakban való betartását illeti, mindegyik GSP+-kedvezményezett fenntartotta a 27 GSP-vonatkozású nemzetközi egyezmény és megállapodás teljes körű megerősítését, és nem fogalmazott meg új fenntartásokat.

Ezt a jelentést nyolc országspecifikus szolgálati munkadokumentum kíséri, amely teljes részletességgel ismerteti a GSP+-kedvezményezettek emberi jogokkal, munkavállalói

jogokkal, környezetvédelemmel és éghajlatváltozással, valamint jó kormányzással kapcsolatos kötelezettségvállalásait, valamint az e területeket érintő uniós szerepvállalást ezekben az országokban. Az említett bizottsági szolgálati munkadokumentumok részletesebben is kifejtik, hogy a jelentéstételi időszakban számos kedvező fejlemény volt megfigyelhető, de továbbra is vannak kihívások.

Számos jelenlegi GSP+-kedvezményezett szigorította **emberi jogi** jogszabályait, intézményi kereteit az e jelentés tárgyát képező időszakban. Például Kirgizisztán, Pakisztán, Srí Lanka és Üzbegisztán mind szigorította a kapcsolati erőszak elleni jogszabályait, Bolívia, a Fülöp-szigetek Mongólia és Üzbegisztán pedig gyermekvédelmi reformokat fogadott el. Pakisztán szűkítette a halálbüntetés alkalmazási körét, és elfogadta a kínzás elleni törvény végrehajtási szabályait, valamint a gyermekházasság korlátozásáról szóló új törvényeket Beludzsisztánban és Iszlámábádban. Srí Lanka megerősítette nemzeti emberi jogi intézményeit, a Fülöp-szigetek pedig új emberi jogi felügyeleti mechanizmusokat és minisztériumközi koordinációs szerveket hozott létre.

A legtöbb GSP+-kedvezményezett a **munkavállalói jogok** tekintetében is előrelépést tett. Mongólia például élen járt azzal, hogy nemzeti munkaerő-felmérésében a magángazdaságon belüli kényszerszermunkáról szóló modult vezetett be, és külön szakaszban foglalkozott a sorkatonai munkavégzéssel. Üzbegisztán folyamatos erőfeszítéseket tett a kényszerszermunka felszámolására, a Fülöp-szigetek pedig az egyesülési szabadság előmozdítására vonatkozó ütemtervet és a gyermekmunka visszaszorítására vonatkozó stratégiát dolgozott ki. Pakisztán megerősítette a kényszerszermunkáról szóló egyezmény ILO-jegyzőkönyvét, és a tisztességes munka további előmozdítása érdekében a munkavállalók informális gazdaságból a formális gazdaságba való átmenetét célzó kezdeményezést indított. Több kedvezményezett ország vezetett be intézkedéseket a gyermekmunka visszaszorítása és az emberkereskedelem elleni keretek megerősítése érdekében.

Számos GSP+-kedvezményezett továbbra is elkötelezett maradt a **környezetvédelem** iránt, így éghajlat-politikai átláthatósági jelentéseket nyújtott be a vonatkozó többoldalú környezetvédelmi megállapodások keretében, a Biológiai Sokféleség Egyezményrel összhangban szigorította a biológiai sokféleségről és a védett területekről szóló jogszabályait és cselekvési terveit, előrehaladást ért el a Montreali Jegyzőkönyv²⁸ végrehajtása terén, valamint a Párizsi Megállapodás végrehajtásának biztosításával összefüggésben megkezdte az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra és az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló tervek kidolgozását a nemzetileg meghatározott hozzájárulásokhoz kapcsolódóan.

Több országban javult a **kormányzás** a kábítószer-ellenőrzés és a korrupcióellenesség tekintetében. Ennek keretében Bolívia, Kirgizisztán, Pakisztán és Srí Lanka is naprakésszé tette a korrupció elleni küzdelemre irányuló politikáját.

Azonban továbbra is akadnak kihívások a GSP+-kötelezettségvállalások végrehajtása terén.

Számos GSP+-kedvezményezett osztozik olyan átfogó **emberi jogi** aggályokban, mint az igazságszolgáltatás nem megfelelő függetlensége, korlátozott jogorvoslathoz jutás és felelősségre vonhatóság jogsértések és visszaélések esetén, a civil társadalmi térnek, a véleménynyilvánítás szabadságának és a tömegtájékoztatás szabadságának a korlátozása, kínzásról tett bejelentések, a felelősségre vonhatóság hiánya és a nemzeti kereteknek a kínzás elleni egyezményrel való befejezetlen összehangolása²⁹, büntetlenül folytatódó, állandósult nemi alapú erőszak, valamint a kisebbségekkel és az LMBTIQ+-személyekkel szembeni strukturális megkülönböztetés. Egyes GSP+-kedvezményezett országokban ellentét feszül a társadalmi-gazdasági jogok védelme, illetve a szegénység elleni elégtelen stratégiák, a

korlátozott oktatási lehetőségek, a szociális védelmi rendszerek jelentős hiányosságai és a nők gazdasági szerepvállaláshoz nyújtott támogatás hiánya között. Továbbra is jelentős az adathiány, különösen a nemi alapú erőszakkal, a kínzás kivizsgálásával, a gyermekmunkával és az emberkereskedelemmel kapcsolatos büntetőeljárásokat illetően.

A **munkavállalói jogok** terén szintén megállapítható, hogy a jogszabályi keretek ugyan fejlődtek, a végrehajtás és a jogérvényesítés azonban továbbra is egyenetlen, a munkaügyi felügyelőségek pedig gyakran kapacitásbeli korlátokkal küzdenek. Összességében véve még mindig fennáll a hátrányos megkülönböztetés minden kiszolgáltatott csoporttal szemben. Az egyesülés szabadsága több országban továbbra is korlátozott, a kollektív tárgyalás terjedelme pedig számos helyzetben korlátozott. A gyermekmunka és a kényszermunka változatlanul megfigyelhető, különösen a mezőgazdaságban és az informális szektorban. A női munkavállalókat megillető munkavállalói jogok terén még mindig fejlődésre van szükség. Az összes GSP+-vonatkozású ILO-egyezmény tekintetében tapasztalható adathiányt haladéktalanul orvosolni kell.

Számos GSP+-kedvezményezett a **környezetvédelem** terén is szembesült korlátokkal, mivel késedelmet szenvedett a környezetvédelmi jelentések elkészítése (például a Stockholmi Egyezmény³⁰, a CITES³¹ és a Cartagena Jegyzőkönyv³² alapján), a korlátozott kapacitások és erőforrások kihatással vannak a jogérvényesítésre, és jelentős az éghajlatváltozással szembeni sérülékenységgel, amely megterheli az intézményi rendszereket. Noha a kötelezettségvállalások nagyratörők, végrehajtásukban gyakran fordul elő elmaradás.

A **kormányzás** fejleszthető lenne a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelemre irányuló határozottabb erőfeszítésekkel, a nemzetközi emberi jogi normákkal összhangban hozott jobb keresletoldali intézkedésekkel és fokozott korrupcióellenes erőfeszítésekkel.

Emellett a jelentéstételi időszakban gazdasági válságok (Bolívia, Srí Lanka) és természeti katasztrófák (Fülöp-szigetek, Pakisztán, Srí Lanka) súlyosbították a strukturális kihívásokat, és tovább korlátozták a végrehajtási kapacitást.

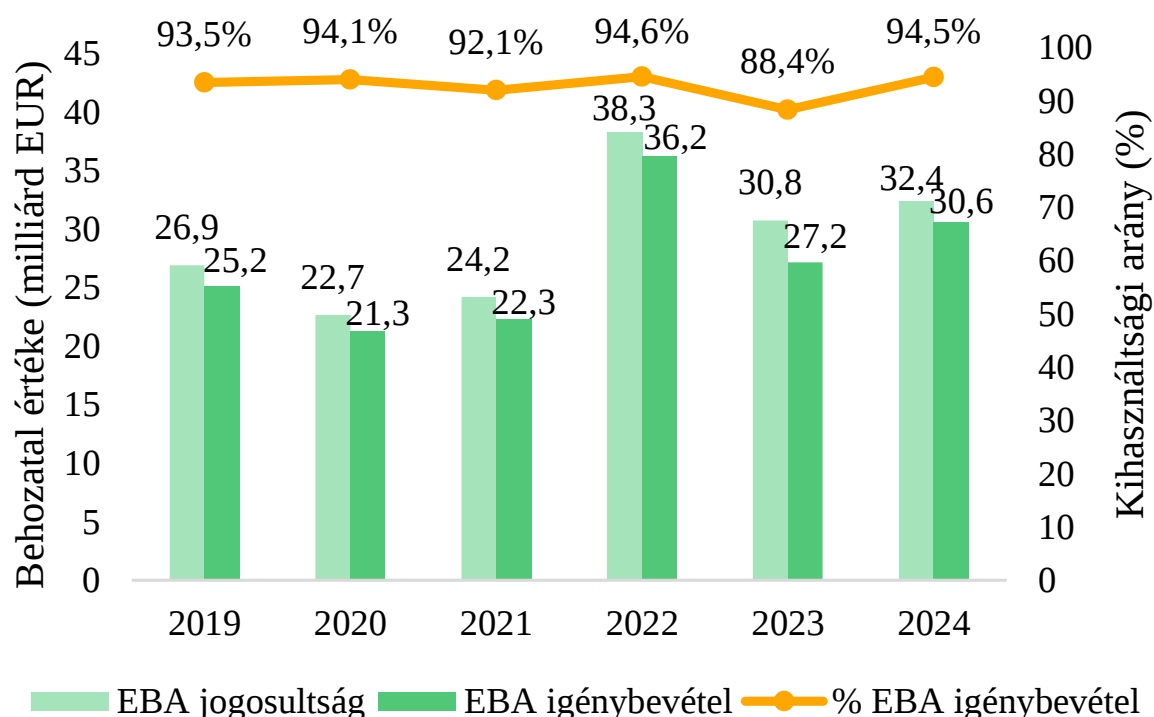
Unió partnerségi projektek keretében folytatott együttműködés révén előmozdítható az említett kihívások egy részének leküzdése, az e jelentést kísérő, GSP+-ról szóló bizottsági szolgálati munkadokumentumok pedig országspecifikus intézkedéseket vázolnak fel.

c) A „fegyver kivételével mindent” előírás

i. Gazdasági adatok

Az uniós GSP legjelentősebb előnyeit az EBA-kedvezményezettek élvezik. Az EBA-kedvezményezettektől érkező kedvezményes behozatal értéke 2024-ben 30,6 milliárd EUR volt, míg 2019-ben csak 25,2 milliárd EUR.

8. ábra: Az EBA keretében történő behozatal és a kihasználtság alakulása

Az EBA-előírás esetében a kihasználtsági arány csak csekély mértékben ingadozott 2022 és 2024 között. 2022-ben 94,6 %-on állt, majd 2023-ban 88,4 %-ra csökkent, 2024-ben pedig 94,5 %-ra emelkedett. Az EBA-előírás hatálya alá tartozó behozatal a fent említett, Covid19-világjárvány utáni fellendülés és az energiaárak miatt 2022-ben tetőzött. A tendencia időbeli alakulását tekintve a Covid19-világjárvány előtti, 2019. évi behozatalhoz (27 milliárd EUR értékű jogosult behozatal, amelyből 25 milliárd EUR az EBA-kedvezmények igénybevételével történő behozatal értéke) képest növekedés mutatható ki 2024-re (32 milliárd EUR értékű jogosult behozatal, amelyből 31 milliárd EUR az EBA-kedvezmények igénybevételével történő behozatal értéke).

9. ábra: Uniós behozatal GSP-előírás szerint és a fokozott együttműködést folytató EBA-országokról

	Uniós behozatal a GSP keretében (millió EUR), nem preferenciális behozatal nélkül				EBA-országokból érkező behozatal részaránya, 2022– 2024
	2019 ³³	2022	2023	2024	
GSP (összesen)	62 326	77 393	52 419	59 450	11,9 %
Standard GSP	28 665	27 489	15 331	17 402	
GSP+	8 496	13 662	9 896	11 476	
EBA (összesen)	25 164	36 243	27 192	30 573	
EBA (csak Afrika)	2 782	4 141	3 151	3 888	
Fokozott szerepvállalás az EBA keretében					
Banglades	15 366	23 134	17 064	19 019	63,0 %

Kambodzsa ³⁴	4 174	4 324	3 534	4 207	12,8 %
Mianmar	2 471	4 112	2 993	2 962	10,7 %

A jelentéstételi időszakban és a Covid19-világjárvány előtti szintekhez képest tovább nőtt összességében véve az EBA, de különösen az afrikai földrészen található EBA-kedvezményezettak viszonylagos jelentősége. Ugyanakkor az Unió a legnagyobb EBA-kedvezményezettak közül háromban továbbra is fokozott együttműködést folytat. A jelentés az alábbiakban részletesebben ismerteti az említett tendenciákat.

ii. Előrelépő kedvezményezettak

A GSP célja a gazdasági fejlődés előmozdítása. Ezért jó hír, ha a kedvezményezettak kiemelkednek a legkevésbé fejlett országok köréből, vagyis feljebb lépnek, és az átmeneti időszakot követően kikerülnek az EBA-előírás hatálya alól. Továbbra is lehetőségük van GSP+-státuszt kérelmezni, hogy megtarthassák a kedvezményeik többségét.

A közeljövőben több ország feljebb lépésére lehet számítani. **Banglades, Laosz és Nepál** a tervek szerint 2026-ban³⁵, a **Salamon-szigetek** 2027-ben, **Kambodzsa** és **Szenegál** pedig 2029-ben kerül ki a legkevésbé fejlett országok köréből.

Az ENSZ Fejlesztési Politikai Bizottsága a 2024. évi hároméves felülvizsgálat keretében megállapította, hogy a **Ruandai Köztársaság, Tanzánia és Uganda** első alkalommal érte el az átsorolási küszöbértékeket. Mindhárom ország háromból két kritériumot teljesített. Ezeket az országokat a tervek szerint 2027-ben újra megvizsgálják, és ha másodszor is megfelelnek a kritériumoknak, átsorolásra javasolhatják őket.

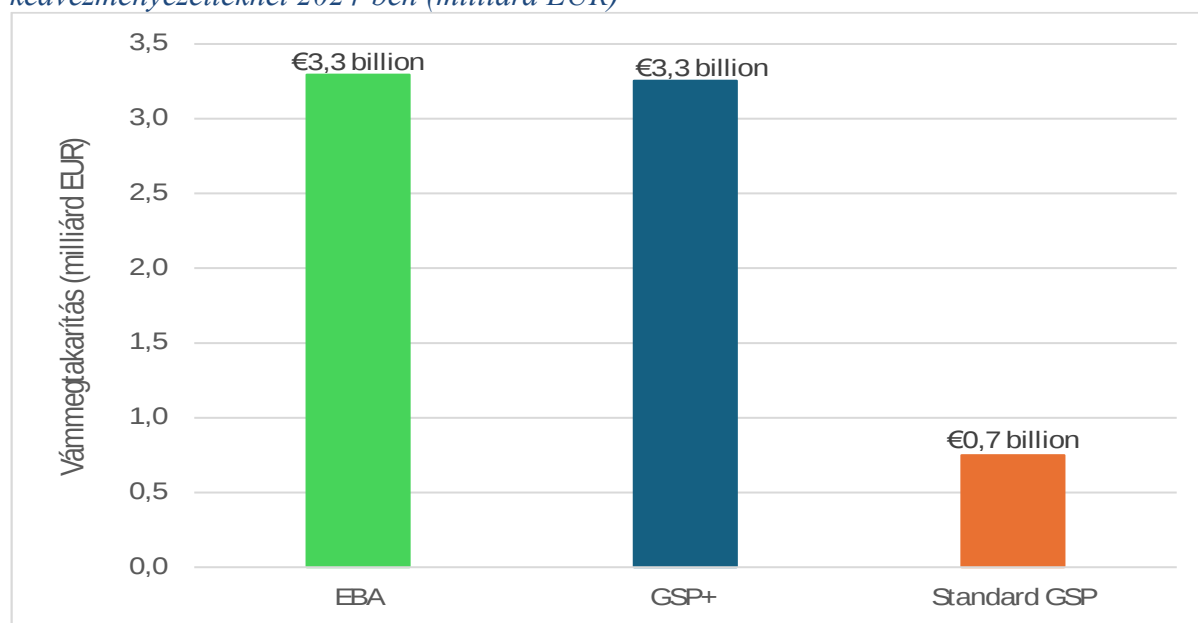
Kiribati és Tuvalu esetében 2018-ban, illetve 2012-ben javasolták a legkevésbé fejlett országok köréből történő átsorolást, de a Gazdasági és Szociális Tanács (a továbbiakban: ECOSOC)³⁶ elhalasztotta az átsorolásukra vonatkozó döntést. Az ECOSOC 2024-ben – emlékeztetve az átsorolás vizsgálatának 2024-re halasztására vonatkozó 2021. évi döntésére – ismét úgy határozott, hogy későbbi időpontban vizsgálja az átsorolást.

A 2024. évi hároméves felülvizsgálat alkalmával az ENSZ Fejlesztési Politikai Bizottsága úgy határozott, hogy 2027-re halasztja a **Mianmar és Kelet-Timor** átsorolására vonatkozó döntést.

A jelenlegi EBA-kedvezményezettak megtakarítása az átsorolásukat követően a GSP+-ba történő átkerülés esetén nagyjából azonos mértékű, vagyis a 2024. évi kb. 3,3 milliárd EUR-val egyenértékű maradna, míg a standard GSP-re való egyszerű áttéréssel mintegy 0,75 milliárd EUR megtakarítástól esnének el, ami körülbelül 80 %-os csökkenést jelent (lásd: 10. ábra). A GSP+-ba való átkerülés semmi esetre sem pótolhatja teljes mértékben az EBA-státuszt, mivel többek között azzal jár, hogy az érintett ország bizonyos különleges védintézkedések és szigorúbb származási szabályok hatálya alá kerül, amelyek általában csökkentik a ténylegesen igénybe vehető kedvezményeket. Ez különösen a ruházati cikkeket exportáló országok esetében nyilvánvaló.

A nagyvonalú átmeneti időszakok mellett az EU továbbra is támogatja az EBA-előírás hatálya alól kikerülő országokat, különösen azokat a kedvezményezett országokat, amelyek ezt követően a GSP+-előírás hatálya alá kívánnak kerülni, annak érdekében, hogy elkerülhetők legyenek az ezen országok exportőreit és a velük kereskedő uniós vállalatokat érintő hatások.

10. ábra: Az EBA, illetve a GSP+ és a standard GSP keretében elért vámmegetakarítás/bevételnövekedés becsült értékeinek összehasonlítása ugyanazon kedvezményezettelnél 2024-ben (milliárd EUR)

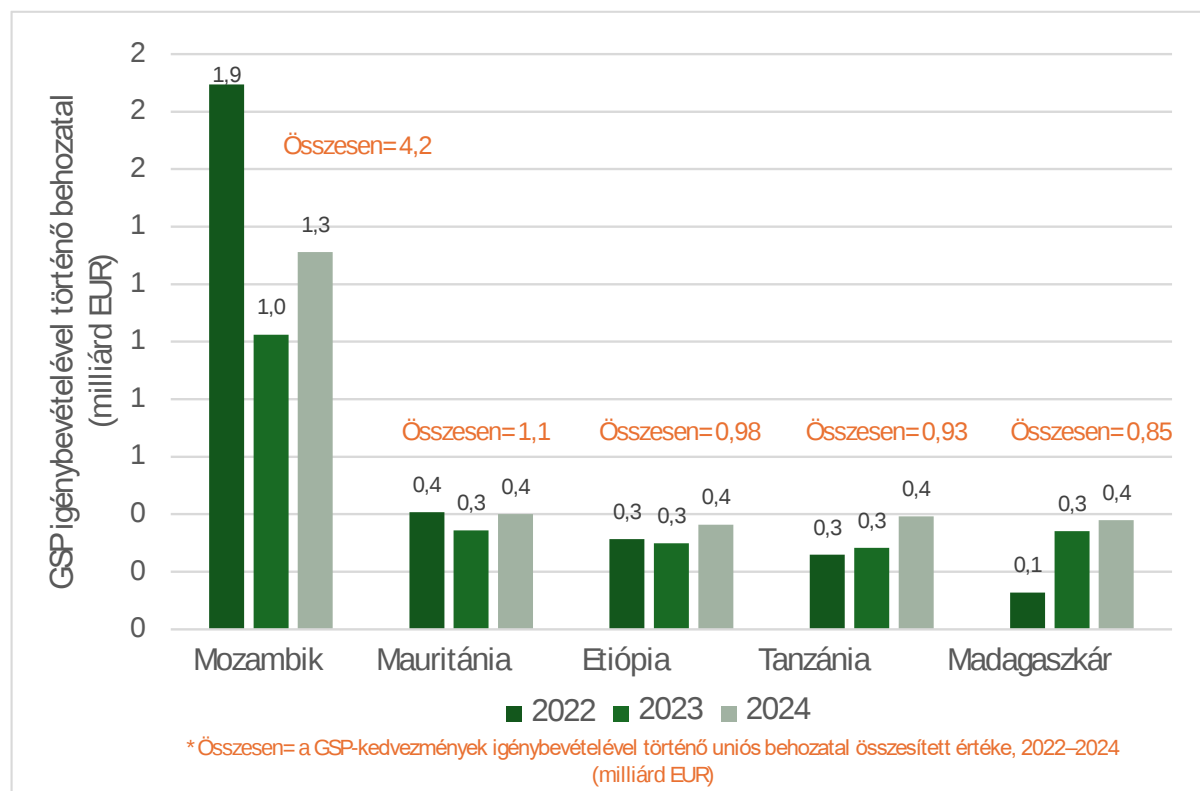

iii. Afrika versenyképességének előmozdítása

Az EBA-kedvezményezett országok háromnegyede (a 46-ból 33³⁷) az afrikai földrészen található. Hamarosan az afrikai országok válnak a meghatározó csoporttá az EBA-n belül, tekintettel a rendszerből valószínűleg kikerülő ázsiai kedvezményezettek jelentős számára és méretére. Az uniós GSP-t alkotó mindhárom előírás az EU által Afrika gazdasági diverzifikációjához és globális értékláncokba való integrációjához nyújtott támogatás fontos pillére, de közülük is kiemelkedik az EBA.

Az afrikai EBA-kedvezményezettektől az Unióba érkező kedvezményes behozatal értéke 2024-ben 3,9 milliárd EUR volt, míg 2019-ben csak 2,8 milliárd EUR (lásd még a fenti 9. táblázatot/ábrát). Az EBA-kedvezmények kihasználtsági aránya 2024-ben 88,9 % volt, ami azt mutatja, hogy az elmúlt években fokozódott a kedvezmények igénybevétele az afrikai kedvezményezettek körében, de tovább is növelhető lenne. Az EBA-előírás által biztosított vámmentes bejutásnak köszönhetően az afrikai EBA-kedvezményezettek 2024-ben mintegy 213 millió EUR értékben mentesültek az uniós behozatali vámok alól. A 2022–2024 közötti időszakban Mozambik (4,2 milliárd EUR), Mauritánia (1,2 milliárd EUR), Etiópia (975,5 millió EUR), Tanzánia (934,7 millió EUR) és Madagaszkár (848,1 millió EUR) tartozott a legjelentősebb afrikai exportőrök közé az EBA keretében.

11. ábra: Az első öt afrikai EBA-kedvezményezett (az EBA igénybevételével történő összehozatal; millió EUR)

A fentieknek megfelelően néhány afrikai ország tartozik az EBA-n kívül más GSP-előírás kedvezményezettjei közé. Nigéria, a Kongói Köztársaság és Kenya a standard GSP hatálya alá tartozik (Kenya 2027-ben kikerül, mivel 2024. július 1-jén alkalmazandóvá vált az EU–Kenya gazdasági partnerségi megállapodás), míg a Zöld-foki-szigetek a GSP+ kedvezményezettje. A 2022–2024 közötti időszakban az e négy afrikai országból GSP-kedvezmények igénybevételével az EU-ba érkező behozatal összesítve 579,4 millió EUR-t tett ki, amelynek legnagyobb része Nigériának tudható be (372,4 millió EUR, 70 %-os kihasználtsági aránnyal), majd a Zöld-foki-szigetek (172,5 millió EUR, 85 %-os kihasználtsági aránnyal), Kenya (15,7 millió EUR, 1 %-os kihasználtsági aránnyal³⁸) és a Kongói Köztársaság (18,7 millió EUR, 58 %-os kihasználtsági aránnyal) következett. Kiemelendő, hogy a Zöld-foki-szigetek GSP+-státusza lényegesen nagyobb vámmentességet biztosít, mint amit a standard GSP nyújtott volna (12,0 millió EUR, szembe a 3,9 millió EUR-val), a többletkedvezmények tehát 8,1 millió EUR-t tesznek ki.³⁹

A hasonló rendszerekhez képest, amelyek keretében más fejlett országok egyoldalú kedvezményeket nyújtanak, az EU EBA-ja exportálja a legtöbb különböző terméket (az összes tarifacsoport 53 %-át)⁴⁰, ami azt mutatja, hogy a legkevésbé fejlett országokból származó uniós behozatal nagyon diverzifikált. Az UNCTAD⁴¹ szerint abszolút értékben az Egyesült Államok, Japán és Kanada rendszereihez viszonyítva⁴² az uniós EBA kínálja a legnagyobb vámmegtakarítást. A Kína vagy az Egyesült Államok által Afrikának kínált különleges rendszerekkel ellentétben az EBA-előírás nemcsak azért kiemelkedő, mert automatikus jogosultságot biztosít a legkevésbé fejlett országoknak, hanem azért is, mert nincs lejárat ideje. Ez az egyedi jellemző hosszú távú biztonságot nyújt a vállalkozásoknak, és jelentős előnyöket kínál az afrikai kedvezményezett országoknak: a más országok GSP-előírásaira jellemző időszakos megújítás szükségességének megszüntetésével az EBA erősíti a befektetői bizalmat,

megkönnyíti a stratégiai beruházási döntéseket, és ösztönzi az exportstruktúrák diverzifikálását. Ez különösen fontos akkor, amikor további kihívások állnak a fejlődő országok előtt, amelyek kevesebb támogatásra számíthatnak, és nagyobb nehézségek árán juthatnak be bizonyos egyéb piacokra.

Az EBA és az általa a legkevésbé fejlett afrikai és más országoknak biztosított nagyvonalú piacrajutási lehetőség tehát bizonyítja az EU szilárd elkötelezettségét amellett, hogy továbbra is támogassa a legkevésbé fejlett országokban a növekedést és a fenntartható fejlődést, valamint a világgazdaságba való további integrációjukat nyitott, stabil és kiszámítható kereskedelmi feltételek révén.

iv. Fokozott szerepvállalás

A Bizottság és az EKSZ a GSP+-kedvezményezettekkel végzett folyamatos ellenőrzéssel egyidejűleg fokozott együttműködési folyamatokat is végrehajt, hogy támogassa és ösztönözze az egyes EBA-kedvezményezett országokat azzal a céllal, hogy jobb eredményeket érjenek el a GSP-hez kapcsolódó kritikus területeken, különösen a vonatkozó alapvető nemzetközi emberi jogi, valamint munkavállalói jogi egyezmények tekintetében. Ez a **Banglades**, **Kambodzsát**⁴³ és **Mianmart** érintő fokozott együttműködés annak fényében is különösen fontos, hogy az említett országok nagyon jelentős mértékben részesednek az EBA-előírás hatálya alá tartozó uniós összehozatalból, amint azt a fenti 9. táblázat/ábra is mutatja. Ugyanakkor rendkívül eltérő politikai, gazdasági és fejlettségi helyzetben vannak, így mindegyikük esetében különböző irányvonalú és hangsúlyú fokozott együttműködési folyamat indult. Az egyes szerepvállalások nemcsak az EBA-t, hanem a rendelkezésre álló összes uniós eszközt is figyelembe veszik a feltárt problémák megoldásához. A fokozott együttműködést folytató három EBA-kedvezményezett országról részletesebben beszámolnak az e jelentést kísérő külön bizottsági szolgálati munkadokumentumok.

5. PARTNERSÉGEK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS/A GSP-KEDVEZMÉNYEZETTEK TÁMOGATÁSA

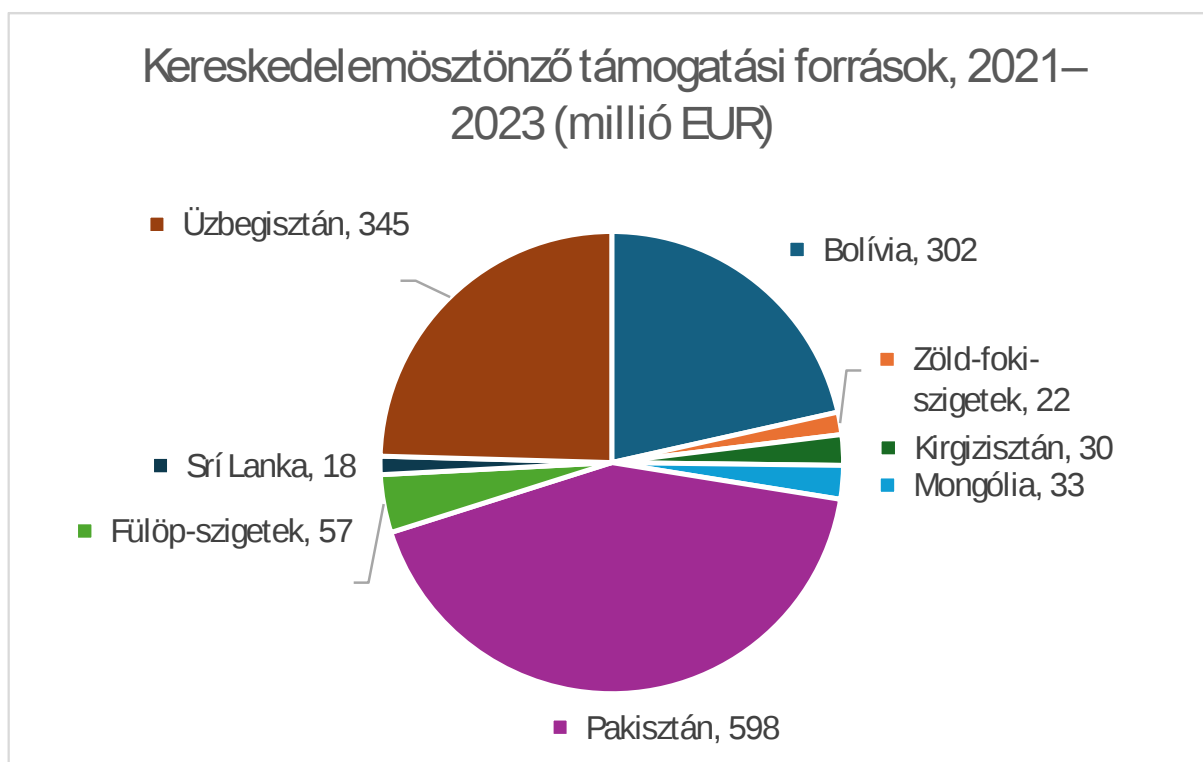
A GSP ugyan a kedvezményezett országok hosszú távú fenntartható fejlődésének támogatására szolgáló, átfogó eszköz, a kereskedelempolitikát azonban fejlesztési politikával és együttműködéssel kell ötvözni a kívánt eredményesség elérése érdekében⁴⁴. Az uniós fejlesztési együttműködés kiemelt területeit és egyedi célkitűzéseit a 2021–2027 közötti időszakra meghatározó uniós többéves indikatív programok többsége tartalmazza a fenntartható növekedés és a tisztességes munkahelyek támogatását, tisztességes és igazságos munkafeltételek biztosítása mellett. A többéves indikatív programok széles körű támogatását élvezi a jó kormányzással, az emberi jogokkal, a munkavállalói jogokkal és a környezetvédelmi normákkal kapcsolatos egyezmények és kötelezettségvállalások megerősítésére és eredményes végrehajtására irányuló munka. A nyolc GSP+-kedvezményezett ország esetében valamennyi többéves indikatív program különös figyelmet fordít a GSP+-előírás betartására és a fenntartható fejlődés szempontjából lényeges területek támogatására.

Az EU és Finnország által társfinanszírozott és az ILO által végrehajtott „Kereskedelem a tisztességes munkáért” projekt (2019–2021 és 2022–2024, 6 millió EUR) különös hangsúlyt helyezett a munkavállalói jogokra. Előmozdította az alapvető ILO-egyezmények végrehajtását az uniós GSP+- és EBA-előírás hatálya alá tartozó hét országban (Banglades, Fülöp-szigetek, Madagaszkár, Mongólia, Mozambik, Pakisztán és Zöld-foki-szigetek).

A kereskedelemösztönző támogatási kezdeményezés⁴⁵ a GSP-kedvezményezett országoknak nyújtott uniós támogatás másik ága, amely kifejezetten arra összpontosít, hogy a kereskedelem a fenntartható fejlődés szolgálatába állítható legyen. Az EU kereskedelemösztönző támogatással segíti a partnerországokat abban, hogy megteremtsék a megfelelő kereskedelmi környezetet a versenyképesség fokozásához és a világgazdaságba való fenntartható integrációhoz.

A kezdeményezés elindítása óta az EU és tagállamai nyújtják a legjelentősebb kereskedelemösztönző támogatást. Az EU 2023-ban⁴⁶ 16,2 milliárd EUR-t juttatott a kereskedelemösztönző támogatás keretében partnerországok számára, amelyek közül sokan GSP-kedvezményezettek. Ami kifejezetten a GSP+-kedvezményezetteket illeti, az EU a fent leírtak szerint támogatja őket ezen előírás követelményeinek teljesítésében, a kereskedelemösztönző támogatás révén viszont abban is segíti őket, hogy maradéktalanul kihasználják az e rendszer keretében biztosított kedvezményeket. A 2021–2023 közötti időszakra a nyolc GSP+-kedvezményezettnek biztosított, összesen 1,4 milliárd EUR értékű uniós kereskedelemösztönző támogatási források számos egyéb terület mellett az infrastruktúra kiépítése, a termelési kapacitás fejlesztése (ezen belül a beruházási környezet reformja és az értéklánc fejlesztése), a kereskedelmi eljárások egyszerűsítése, a normák végrehajtása és betartása terén összpontosultak.

12. ábra: GSP+-kedvezményezetteknek nyújtott uniós kereskedelemösztönző támogatási források összesen 1,4 milliárd EUR értékben, 2021–2023

Végezetül a kereskedelemösztönző támogatás előmozdítja Global Gateway⁴⁷ kereskedelem- és beruházástámogató környezetét. Ez a kimagasló jelentőségű stratégia 2021-ben indult azzal a céllal, hogy kiemelt ágazatokban mozgósítsa a beruházásokat. Az EU geopolitikai törekvéseivel és a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend iránti elkötelezettségével összhangban a Global Gateway stratégia célja az intelligens, tiszta és biztonságos beruházások fellendítése a digitális, az energetikai és a közlekedési ágazatban,

valamint az egészségügyi, oktatási és kutatási rendszerek megerősítése világszerte, az egyetemes értékek és a magas szintű normák, a jó kormányzás és az átláthatóság előmozdítása mellett.

Az EU támogatta továbbá, hogy a GSP adatbázis projekt keretében átfogó, átlátható és központosított tájékoztatást nyújtson a kedvezményezettek, a vállalkozások, a civil társadalom és a politikai döntéshozók számára a GSP-ről. A GSP-adatbázis projektje 2019-ben indult, célja pedig a GSP ismertségének és átláthatóságának, gazdasági előnyeinek és nyomon követésének javítása egy erre a célra létrehozott weboldalon⁴⁸, írásos kiadványokon, valamint tájékoztató rendezvénysorozaton keresztül Európában és a GSP-kedvezményezett országokban. A honlap fenntartása és frissítése az új GSP-rendelet alapján is folytatódik.

6. KÖVETKEZTETÉSEK

A 2012. évi GSP-rendelet szerinti legutóbbi GSP-ellenőrzési ciklus (2023–2025) során is folytatódott a rendszer fő célkitűzéseinek teljesítése, tehát a gazdasági haladás és a fenntartható fejlődés előmozdítása a kedvezményezett országokban.

Az uniós GSP nagyvonalú gazdasági előnyöket nyújtott a partnerországoknak, valamint az uniós importőröknek és fogyasztóknak is, változatlan stabilitást és kiszámíthatóságot biztosítva a kereskedelmi, gazdasági és bizonytalanság volatilitás idején.

2024-ben közel 60 milliárd EUR értékű importáru érkezett az EU-ba GSP-kedvezmények igénybevételével, ami az uniós importőrök és a kedvezményezett országok számára egyaránt előnyös volt. A GSP-kedvezmények igénybevételével történő összbehozatal a 2022–2024 közötti időszakban az általánosabb tendenciákhoz igazodva ingadozott, ugyanakkor a GSP-rendszerből kikerülő jelentős kedvezményezetteket figyelembevétele esetén némileg meghaladta a Covid19-világjárvány előtti szintet.

A legnagyobb kedvezményezetti kategóriát a kedvezményezettek száma és a behozatal értéke alapján is változatlanul az EBA-előírás hatálya alá tartozó legkevésbé fejlett országok képezték, amelyek egyúttal a legmagasabb, közel 95 %-os kihasználtsági aránnyal is rendelkeztek. Az EBA viszonylagos jelentősége tovább növekszik, ahogy a nagy méretű standard GSP-kedvezményezettek (India és Indonézia) és GSP+-kedvezményezettek (Fülöp-szigetek) szabadkereskedelmi megállapodások révén fejlesztik kereskedelmi kapcsolataikat az EU-val, és kikerülnek a GSP-ből. Ami a jövőt illeti, a legtöbb GSP-kedvezményezett ország gazdasági helyzete tovább javul, többen jó úton haladnak afelé, hogy kikerüljenek az ENSZ szerint legkevésbé fejlett országok köréből. Mindez a fejlesztési erőfeszítések sikerét és az uniós GSP pozitív hozzájárulását tükrözi ezekben az országokban.

Következésképpen tovább csökken majd azoknak az országoknak a száma, amelyek az EU egyoldalú vámkedvezményrendszerének kedvezményezettjei. A GSP megőrzi jelentőségét, mivel az átsorolt országokat átmeneti időszakon kíséri végig, és a jövőben is biztosít EBA-kedvezményeket a még fennmaradó legkevésbé fejlett országoknak, különösen az afrikai földrészen. Mivel az uniós EBA afrikai országoknak szóló ajánlata egyedülálló, a Bizottság és az EKSZ – a székhelyén és uniós küldöttségek révén – további erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy megerősítse a GSP-vel kapcsolatos kommunikációt és párbeszédet, valamint fokozza az EBA láthatóságát, ismertségét és elterjedését az afrikai földrészen.

Az EBA mellett a GSP+ is jelentős előnyöket kínál: a teljes GSP-rendszer tíz legjelentősebb kedvezményezettje közül négyen GSP+-kedvezményezettek, és a GSP keretében történő uniós összbehozatal közel 20 %-a GSP+-kedvezményezett országokból származik. A GSP+ egyúttal

továbbra is teljesíti azt a célját, hogy ösztönözze a nemzetközileg elfogadott és elismert normákon alapuló fenntartható fejlődést és jó kormányzást. Noha számos GSP+-kedvezményezett országban változatlanul kihívásokkal teli a helyzet, a GSP+-szal kapcsolatos részletes ellenőrzés és párbeszéd még mindig egyedülálló vitafórum és az a fokozatos fejlődés hajtóereje.

Az EU újabb évtizedre meghosszabbította a GSP-t, az új GSP-rendelet pedig várhatóan 2027. január 1-jén válik alkalmazandóvá. Az EU az új GSP-szabályok révén gondoskodik az egyoldalú kereskedelmi kedvezményekkel kapcsolatos vonzó ajánlatának folytonosságáról a három célzott előírás keretében. Megerősíti az EU tartós elkötelezettségét az iránt, hogy partnerországaiban világszerte nagyvonalú, stabil és kiszámítható kereskedelmi feltételekkel támogassa a növekedést és a fenntartható fejlődést.

Ez a jelentés és az azt kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumok szilárd kiindulási alapként szolgálnak majd az új GSP-rendelkezések alkalmazása előtt. Ez különösen igaz a jelenlegi GSP+-kedvezményezettekre, amelyeknek újra kérelmet kell benyújtaniuk, ha a jövőben is a GSP+ hatálya alá kívánnak tartozni. Ez azokra a jelenlegi EBA-kedvezményezettekre is vonatkozik, amelyek a legkevésbé fejlett országok köréből való kikerülésük után kívánnak GSP+-státuszt kérelmezni. Az EU továbbra is elkötelezett amellyel, hogy az átmenet során támogassa a kedvezményezett országokat.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 978/2012/EU rendelete (2012. október 25.) az általános tarifális preferenciák rendszerének alkalmazásáról és a 732/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

² JOIN(2023) 34 final.

³ A jelenlegi jelentéstételi időszakba tartozó egyes elemekkel az előző, 2023. évi jelentés (JOIN(2023) 34 final) már foglalkozott.

⁴ A standard GSP-kedvezményezett országok a következők: Cook-szigetek, India, Indonézia, Kenya, Kongói Köztársaság, Mikronézia, Nigéria, Niue, Szíria, Tádzsikisztán és Vanuatu.

⁵ A GSP+-kedvezményezett országok a következők: Bolívia, Fülöp-szigetek, Kirgizisztán, Mongólia, Pakisztán, Sri Lanka, Üzbegisztán és Zöld-foki-szigetek.

⁶ A Bizottság (EU) 2025/1951 felhatalmazáson alapuló rendelete (2025. szeptember 29.) a 978/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet II., IV. és VII. mellékletének módosításáról http://data.europa.eu/eli/reg_del/2025/1951/oj, (a továbbiakban: A Bizottság (EU) 2025/1951 felhatalmazáson alapuló rendelete (2025. szeptember 29.) Az EU és Indonézia közötti kereskedelmi kapcsolatokat a jövőben várhatóan az új átfogó gazdasági partnerségi megállapodás szabályozza. Az e dokumentumban megadott összes hivatkozás a 2026. április 28-i állapotot tükrözi.

⁷ A Bizottság (EU) 2025/214 felhatalmazáson alapuló rendelete (2024. november 28.) a 978/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet II. mellékletének Kenya tekintetében történő módosításáról (https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2025/214/oj?locale=hu).

⁸ A Bizottság (EU) 2024/1363 felhatalmazáson alapuló rendelete (2024. március 12.) a 978/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet IV. mellékletének a Bhutánban a legkevesbé fejlett országokra vonatkozó különleges előírás kedvezményezett országainak listájáról való törlése érdekében történő módosításáról [http://data.europa.eu/eli/reg/1958/1\(1\)/2013-07-01](http://data.europa.eu/eli/reg/1958/1(1)/2013-07-01). http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/1363/oj?locale=hu.

⁹ A 2025. szeptember 29-i (EU) 2025/1951 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet.

¹⁰ A 2025. szeptember 29-i (EU) 2025/1951 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet.

¹¹ A termékek átsorolása biztosítja, hogy a leginkább rászoruló országok és termékek részesüljenek kedvezményekben, és ne alakuljon ki versenykénszer a GSP-kedvezményezettek között.

¹² A Bizottság (EU) 2023/2780 végrehajtási rendelete (2023. december 14.) az (EU) 2022/1039 végrehajtási rendeletnek az egyes GSP-kedvezményezett országoknak nyújtott egyes tarifális preferenciák felfüggesztésének meghosszabbítása tekintetében történő módosításáról (http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/2780/oj?locale=hu).

¹³ A Bizottság (EU) 2025/1909 végrehajtási rendelete (2025. szeptember 24.) egyes GSP-kedvezményezett országok tarifális preferenciáinak a 2026–2028-as időszakra vonatkozó felfüggesztése tekintetében a 978/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról

http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2025/1909/oj

¹⁴ A Bizottság (EU) 2024/842 végrehajtási rendelete (2024. március 11.) a Kambodzsából és a MianmARBól/Burmából származó indica rizs behozatalára vonatkozó védintézkedések újbóli bevezetéséről

http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/842/oj

¹⁵ A Bizottság (EU) 2025/1206 végrehajtási rendelete (2025. június 19.) a Pakisztánból származó etanol behozatalára vonatkozó GSP+-vámkedvezmények felfüggesztéséről

http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2025/1206/oj

¹⁶ https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-proposes-new-eu-generalised-scheme-preferences-promote-sustainable-development-low-income-2021-09-22_hu.

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2663 rendelete (2023. november 22.) az általános tarifális preferenciák rendszerének alkalmazásáról szóló 978/2012/EU rendelet módosításáról

(<http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2663/oj>).

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2026/1395 rendelete (2026. június 17.) a tarifális preferenciák általánosított rendszerének alkalmazásáról és az (EU) 978/2012/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2026/1395/oj>.

¹⁹ Az öt új nemzetközi egyezmény és megállapodás a következő: a gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló, a gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött fakultatív jegyzőkönyv (2000); a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény (2007); a munkaügyi ellenőrzésről szóló 81. sz. ILO-egyezmény (1947); a háromoldalú konzultációról szóló 144. sz. ILO-egyezmény (1976); az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás (2015), valamint a nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezmény (2000).

²⁰ Kiotói Jegyzőkönyv az Egyesült Nemzetek Éghajlat-változási Keretegyezményéhez (1998).

²¹ Az összes statisztika forrása: az Eurostat nominális kereskedelmi adatai, amelyek a 2025 szeptemberében rendelkezésre álló legfrissebb, ellenőrzött teljes éves adatokon alapulnak. A GSP-statisztikák csak az uniós piacra

behozott árukat, vagyis az EU-ban szabad forgalomba bocsátott árukat fedik le. A GSP-statisztikák nem terjednek ki más uniós behozatalra, például az aktív feldolgozási vámeljárási keretében behozott árukra vagy a passzív feldolgozási vámeljárási utáni újrabehozatalra. A nyilvántartásban „bizalmas” jelölésű kereskedelmi forgalom nem jelenik meg a GSP+ felhasználási adataiban és az 1. rendszer szerinti szokásos kereskedelemben, ugyanakkor szerepel az összereskedelmi adatokban (4. rendszer).

https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/ext_go_agg_esms.htm#conf1537195068659.

²² Cook-szigetek, India, Indonézia, Kenya, Kongó, Mikronézia, Nigéria, Niue, Szíria, Tádzsikisztán és Vanuatu.

²³ Bolívia, Fülöp-szigetek, Kirgizisztán, Mongólia, Pakisztán, Sri Lanka, Üzbegisztán és Zöld-foki-szigetek.

²⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240701-1?etrans=hu>.

²⁵ A GSP hatálya alá tartozó termékek a GSP-rendeletnek megfelelően külön áruosztályokba sorolandók. A 978/2012/EU rendelet V. melléklete nyújt tájékoztatást arról, mely KN-kódok mely GSP-áruosztályba tartoznak. [EUR-Lex - 02012R0978-20250101 - HU - EUR-Lex](#).

²⁶ Emellett az EU számos területen alkalmaz 0 %-os vámtételeket, függetlenül a GSP szerinti kedvezményektől. Ez nyilvánvalóan a GSP-kedvezményezett országokból érkező behozatalra is vonatkozik, lehetővé téve számukra, hogy a WTO-szabályok szerinti legnagyobb kedvezményes elbánásban részesüljenek, így az EU-ba irányuló vámentes összehozataluk – ezáltal pedig a vámmegtakarításuk – még jelentősebb.

²⁷ A kihasználtsági arány 2022 és 2023 között a következő ágazatokban mutatta a legnagyobb mértékű visszaesést: nyersbőr és bőr (S-08a) 98,8 %-ról 65,9 %-ra, parafa-, szalma és fonottáru (S-09b) 86,3 %-ról 62,2 %-ra és textiltermékek (S-11a) 97,1 %-ról 83,3 %-ra. Ezután mindhárom ágazatban nőtt a kihasználtság a következő évben (2024).

²⁸ Montreali jegyzőkönyv az ózonréteget lebontó anyagokról.

²⁹ ENSZ-egyezmény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok ellen.

³⁰ Stockholmi Egyezmény a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról.

³¹ Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről.

³² A Biológiai Sokféleség Egyezmény Cartagena Jegyzőkönyve a Biológiai Biztonságról.

³³ A 2019. évi adatok a Covid19-világjárvány előtti viszonyítási alapértékként szerepelnek.

³⁴ 2023-ban engedélyezték a Kambodzsa és Vietnám közötti kiterjesztett kumulációt kerékpárokra vonatkozóan: A Bizottság (EU) 2023/1810 határozata (2023. szeptember 19.) kerékpárok előállításának során felhasznált egyes anyagokra vagy alkatrészekre vonatkozóan, az (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló rendelet 56. cikkének (1) bekezdésével összhangban, az említett rendelet szerinti általános preferenciarendszer keretében alkalmazott származási szabályok tekintetében Kambodzsa és Vietnám között alkalmazandó kiterjesztett kumulációra irányuló kérelemről (<http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1810/oj?locale=hu>). A 2020. február 12-i (EU) 2020/550 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet részben visszavonta Kambodzsától az EBA-kedvezményeket.

³⁵ A bangladesi kormány 2026 februárjában hivatalosan kérte az ENSZ-től, hogy három évvel halassza el az ország legkevésbé fejlett országok kategóriájából való kiemelését.

³⁶ Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Gazdasági és Szociális Tanácsa.

³⁷ São Tomé és Príncipe már nem tartozik a legkevésbé fejlett országok közé, azonban mindaddig változatlanul részesül EBA-kedvezményekben, amíg 2029. január 1-jével ki nem kerül az EBA-ból.

³⁸ A GSP-rendelet alapján Kenyának biztosított kedvezmények nem érintik az olyan egyéb eszközökkel nyújtott piacrajutási kedvezményeket, mint a piacra jutásról szóló rendelet, vagyis a gazdasági partnerségi megállapodásokat létrehozó vagy azok létrehozásához vezető megállapodásokban meghatározott, az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok (AKCS-államok) csoportjának egyes tagjaiból származó termékekre vonatkozó szabályozások alkalmazásáról szóló, 2016. június 8-i (EU) 2016/1076 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 185., 2016.7.8., 1. o.). Ez különösen a vágott virágok szempontjából lényeges.

³⁹ Eurostat Comext.

⁴⁰ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/COMTD/LDCW73.pdf&Open=True>.

⁴¹ Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája.

⁴² UNCTAD, „The Generalized System of Preferences: How much does it matter for developing countries?” (Az általános vámkedvezményrendszer: Mennyire fontos a fejlődő országok számára?), UNCTAD/DITC/TSCE/2023/1, 2023, vii. o.

⁴³ A 2020. február 12-i (EU) 2020/550 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet részben visszavonta Kambodzsától az EBA-kedvezményeket.

⁴⁴ A GSP-rendelet (4) preambulumbekzdése rögzíti, hogy az EU közös kereskedelempolitikájának összhangban kell lennie a fejlesztési együttműködés területén érvényesülő uniós politikával, és meg kell erősítenie azt. Az Európai Parlament és a Tanács 978/2012/EU rendelete (2012. október 25.) az általános tarifális preferenciák rendszerének alkalmazásáról (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0978>).

⁴⁵ A kereskedelemösztönző támogatás a WTO és az OECD 2006-ban indult kezdeményezése, amely statisztikailag a hivatalos fejlesztési támogatás (ODA) részét képezi, és a következő fő kategóriákra terjed ki: technikai segítségnyújtás a kereskedelempolitika és -szabályozás terén, kereskedelemmel kapcsolatos infrastruktúra és termelési kapacitás-építés.

⁴⁶ A legutóbbi olyan év, amelyre vonatkozóan rendelkezésre állnak adatok.
⁴⁷ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway_hu.
⁴⁸ <https://gsphub.eu/>.